

KS-25/00754

Remissvar från Norsjö kommun - Ökad tydlighet, stärkt samverkan- förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik SOU 2025:85

Delbetänkande av SVESAM – Utredningen för Sveriges sammanhållna utveckling

Bakgrund

Regeringen beslutade den 11 juli 2024 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att ta fram förslag kring den framtida inriktningen och utformningen av den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken (dir. 2024:69). Utredningen har fått namnet SVESAM – Utredningen för Sveriges sammanhållna utveckling och ska slutredovisas senast den 1 juni 2026. Det första delbetänkandet har nu skickats ut på remiss.

Sammanfattning av remissförslaget

Utredningen har som huvuduppdrag att ta fram förslag för hur den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken bör utformas och inriktas. Syftet med utredningen är att skapa en mer sammanhållen, tydlig och långsiktigt hållbar utvecklingspolitik som stärker hela Sveriges utvecklingsförmåga och bättre tar tillvara olika regioners och kommuners särskilda förutsättningar.

- Identifiera hinder och möjligheter för samverkan mellan olika aktörer på lokal, regional och nationell nivå.
- Föreslå strukturer och arbetssätt som främjar en mer sammanhållen politik.
- Ge underlag för hur statliga insatser kan samordnas bättre med regionala och lokala initiativ.

Som en ram för utredningsarbetet finns tre huvudfrågor:

1. Finns det behov av att förändra och förtydliga statliga myndigheters, inklusive länsstyrelser, och regioners ansvar och uppgifter inom den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken? Vilka förändringar ska i så fall föreslås? Ska regeringens styrning av politiken förändras och i så fall hur? Hur ska regionernas möjligheter att genomföra det regionala utvecklingsarbetet effektiviseras och stärkas?

2. Vilka hinder finns i dag för samordningen av statliga myndigheter, inklusive länsstyrelser, inom den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken? Vilka hinder finns i dag för samverkan mellan statliga myndigheter, inklusive länsstyrelser, regioner och kommuner? Hur kan samordning och samverkan effektiviseras och stärkas?
3. Ska den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken slås samman till ett område med ett nytt gemensamt mål? Hur ska det målet i så fall formuleras och följas upp? Vad ska en förnyad politik fokusera på?

Norsjö kommuns yttrande

Sammanfattning

Norsjö kommun ställer sig positiv till de utgångspunkter och ställningstaganden som presenteras i utredningen. Det är en nödvändig och efterlängtd insats som belyser de strukturella utmaningar vi inlandskommuner länge har levt med och påtalat. Tidigare landsbygdspolitik har ofta inneburit punktinsatser som kan liknas vid att sätta upp nya tapeter eller förbättra inredningen i ett hus. Insatser som visserligen är välkomna, men som inte adresserar de grundläggande problemen.

För att huset ska stå stadigt krävs en stabil grund. På samma sätt krävs långsiktiga och strukturella lösningar för att utvecklingspolitiken ska vara hållbar, rättvis och verkligt platsanpassad. Vi ser med tillförsikt på att utredningen äntligen sätter ljus på dessa frågor och formulerar konkreta mål, tydligare ansvarsfördelning och samlad styrning. Åtgärder som är avgörande för att bygga en politik som håller över tid och som gör verklig skillnad för våra kommuner.

Norsjö kommuns medskick till det fortsatta arbetet:

Mål för lägsta godtagbara standard

Utredningen beskriver att ett av målen för den territoriellt sammanhållna politiken är ett Sverige som håller ihop. Alla, oavsett var i landet man bor eller verkar, ska känna delaktighet och ha tillgång till resurser på ett rättvist sätt. För att detta ska bli verklighet bör det också fastställas tydliga mål för vad som utgör en lägsta godtagbar standard i hela landet.

Det handlar inte enbart om visioner, utan om att konkretisera vad som minst ska finnas tillgängligt. Till exempel när det gäller sjukvård, infrastruktur och samhällsservice. Utan sådana mål riskerar vi att hamna i situationer där sjukvård läggs ned eller vägar inte underhålls, med hänvisning till lågt befolkningsunderlag eller trafikflöde. Om vi istället har en gemensam nationell överenskommelse om vad som ska finnas i hela landet, oavsett befolkningsstäthet, blir det en icke-fråga. Då handlar det inte längre om prioriteringar, utan om att uppfylla ett gemensamt åtagande.

Utlokalisera statliga och regionala jobb

Vi delar utredningens uppfattning om att regional utvecklingspolitik och landsbygds politik bör utgå från platsens förutsättningar, och att de som verkar regionalt har bäst kunskap om sin geografi. Samverkan mellan kommun, stat och region på lokal nivå är en viktig framgångsfaktor.

För att stärka den territoriella sammanhållningen och skapa verklig utveckling på landsbygden behöver statlig närvaro förstärkas. Det handlar både om att bredda arbetsmarknaden och om att skapa bättre samarbete mellan stat, region och kommun, särskilt på landsbygden. Genom att utlokalisera statliga och regionala jobb till mindre orter och landsbygdsområden kan vi ta tillvara lokal kompetens, öka tillgängligheten till samhällsservice och bidra till en mer rättvis och hållbar utveckling i hela landet.

Formulera mål med utgångspunkt i de tre identifierade värdena för en territoriell politik

Utredningen har identifierat tre övergripande värden för en territoriell politik. Dessa tre värden kan med fördel utgöra övergripande rubriker för de mål som ska formuleras. Tydliga mål och arbetssätt inom lokal och regional förankring samt inom effektiv och platsbaserad samordning möjliggörs måluppfyllelse inom territoriell sammanhållning.

Målen måste vara tydliga i fråga om vad som ska uppnås och inom vilken tid samt vilken förändring som ska uppnås jämfört med idag.

En övergripande målsättning om territoriell sammanhållning kan uppfyllas av konkreta mål för lägsta godtagbara standard i hela landet avseende tillgång till resurser, exempelvis i form av sjukvård, infrastruktur och samhällsservice.

Samordning och samverkan ska vara effektiv i förhållande till platsen. Samordning underlättas av att statliga och regionala jobb utlokaliseras och där det är möjligt samlokaliseras med kommunerna. Mål kopplade till detta värde behöver gälla samverkan och i vilken den effektivt har

tillgodosett platsens grundläggande förutsättningar som beskrivs inom området Territoriell sammanhållning.

Måluppfyllelsen byggs underifrån. För att kunna sätta relevanta mål och aktiviteter krävs lokal och regional förankring som tydliggör platsens behov. Behoven beskrivs bäst genom ett underifrånperspektiv. Genom effektiv och platsbaserad samordning möjliggörs att nå mål som tillgodoser platsens behov och därmed bidrar till stärkt territoriell sammanhållning.

Tillsätt resurser för förändring

Den omställning som krävs för att nå det ovan föreslagna arbetssättet kommer att kräva resurser. Omställningen i sig behöver få extra tillskott för att realiseras. Resursbehovet måste ställas mot kostnader för de samhällseffekter som följer av att inte göra en tydlig förändring inom Sveriges regional- och landsbygds politik.

Resursfördelning till åtgärder inom tillväxt- och landsbygds politik behöver baseras på de behov som tydliggörs genom lokal och regional förankring. Resurser tilldelas myndigheter eller andra aktörer som under en aktuell period är mest relevanta att tillgodose de behov som lyfts fram. Fördelningen kommer därför att se olika ut över tid och mellan geografiska områden.